

Posudek školitele

Pavel Horák, Politické představy Bohumila Laušmana v letech 1941-1944, Bakalářská práce FF UK, Praha 2006, 86 str.

Zájem Pavla Horáka o osobnost Bohumila Laušmana a dějiny sociální demokracie ve 40. letech 20. století je poměrně dlouhodobý, což bylo bezesporu ku prospěchu této práce. Laušman patří asi k nejsložitějším osobnostem z vedení tohoto politického uskupení, na jeho postavě je možno sledovat hledání a někdy i možná tápání, jakými tato strana procházela, ve snaze skloubit politický úspěch, své základní ideové nasměrování, reakci na politickou realitu, a to vše v době, která tuto někdejší vedoucí sílu politické levice odsouvala do pozadí a místo rozhodujícího elementu na dlouhou dobu přebírala komunistická strana, těžící v celosvětové krizi hodnot, kterou přinesla válka, ale také hospodářský kolaps ve 30. letech, ze svého radikálního programu, stejně jako opírající se o mladickou, dynamickou a silnou autoritu Sovětského svazu. Laušman nebyl rozhodně sám, kdo se musel zorientovat v nové situaci, a to jak navenek, tak také sám v sobě.

Jeho životní osudy jsou však v mnoha ukazatelích specifické, je velmi těžké jednoduše jej zařadit k některému z proudů v sociální demokracii. Nad jeho osobou visí opravdu hodně otazníků. Laušman je „londýnský“ sociální demokrat, který se přidal k protibenešovské opozici v rámci soc. dem., nadšený obdivovatel Sovětského svazu, kam neváhal za války podniknout i soukromou cestu, zastánce radikálního levicového postupu a úzké spolupráce s komunisty, prodloužená ruka Zdeňka Fierlingera, garant poválečného znárodnění, jaké nemělo široko daleko obdoby, který se nakonec dostává do opozice vůči Fierlingerovi, a pro mnohé se tak jeví jako méně prokomunistická alternativa, který se však zároveň v únoru 1948 přikloní ke společnému postupu s komunisty. Tyto všechny peripetie Bohumila Laušmana pak bývají ve vnímání jeho osoby překryty následnou emigrací a především pak jeho podivným únosem z Rakouska a ještě záhadnější smrtí v ruzyňské věznici. Ta jakoby překrývala všechny předchozí zákruty Laušmanova života.

Pavel Horák si byl nástrah, které v sobě skrývá zkoumání této osobnosti, velmi dobře vědom. Pro svou bakalářskou práci si vybral londýnské období a také onu cestu do Sovětského svazu. Je třeba říci, že k svému úkolu přistoupil se znalostí věci, stejně tak jako s dobrou orientací ve stávající literatuře a s empatickým vztahem k pramenům. Podařilo se mu zrekonstruovat Laušmanovo politické cítění v první polovině 40. let, v době, která byla pro řadu osobností z hlediska názorového zrání a posunů velmi klíčová. Před mnohými jakoby se právě tehdy otevírala nová možnost, jak lépe a důsledněji naplnit hodnoty a plány, které byly

již letité, ale meziválečné realita plná nutných kompromisů jim „nedala prostor“. Teď se zdálo, že starý svět opravdu a definitivně končí a na jeho ruinách bude možno vystavět lepší budoucnost.

Jestliže politické názory se podařilo zmapovat velmi dobře, pak snad ještě obtížnějším úkolem bylo postihnout Laušmana jako osobnost. Zde bych viděla ještě jisté možnosti, jak by se dala práce prohloubit, zároveň jsem si ale vědoma, že plně pochopit či vyložit Laušmanovu povahu stejně jako jednání se nepovedlo ani jeho současníkům, ani badatelům o hodně starším a životně zkušenějším, než je Pavel Horák. Na některé otázky by možná stěží uměl odpovědět i Laušman sám.

Předkládané bakalářská práce je cenným příspěvkem k našim moderním dějinám, a to jak pro poznání československé emigrace ve 40. letech, tak pro dějiny sociální demokracie. Domnívám se, že kritéria kladená na tento typ prací byla bezesbytku splněna, a proto s radostí doporučuji „Politické představy Bohumila Laušmana“ k obhajobě.

Praha, 11.9.2006

Doc. PhDr. Jana Čechurová, Ph.D